

Araştırma Makalesi/Research Article
[https://doi.org/dergipark.org.tr/xx2026, 2\(1\), 27-51](https://doi.org/dergipark.org.tr/xx2026, 2(1), 27-51)

E-ISSN: 3108-4257
Geliş / Received: 17.10. 2025
Kabul / Accepted: 06.12. 2025

Kriz İletişimi Bağlamında Deprem Afişlerinin Analizine Yönelik Karma Bir Çalışma

Damla Dilara ERSÖZ¹

Öz

Kriz, içeriden ya da dışarıdan kaynaklanabilen; sarsıcı sonuçlara neden olabileceği için de endişeye ve paniğe sürükleyen olağan dışı durumları temsil etmektedir. Afetler de birer kriz olarak karşımıza çıkmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde 7,7 ve Elbistan ilçesinde 7,6 büyüklüğünde meydana gelen depremler, son yüzyılın en büyük felaketi olarak kayıtlara geçmiştir. Bu doğrultuda Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı bünyesinde “Deprem Bilgilendirme Platformu” oluşturulmuş ve çeşitli bilgilendirme afişleri yayımlanmıştır. Bu çalışmanın amacı, söz konusu afişlerde yer alan unsurların kriz iletişimi bağlamında analiz edilmesi ve bu afişlerin hem halk sağlığına yönelik bilgilendirme işlevini hem de toplumsal anlam üretimine katkısını ortaya koymaktır. Araştırmada karma yöntem tercih edilmiş; içerik analizi için kategoriler oluşturularak SPSS 27 programında kodlama yapılmış, ardından Ferdinand de Saussure'ün gösterge-gösteren-gösterilen üçlemesi ve Roland Barthes'ın mit tablosu doğrultusunda göstergebilimsel çözümleme gerçekleştirilmiştir. Toplam 27 afişin incelendiği araştırmada bulgular, afişlerin en çok hastalık, iş sağlığı ve güvenliği ile soğuk temalarında yoğunlaştığını göstermektedir. Halk sağlığına yönelik afişlerde hastalıklar ve korunma yöntemleri, anne sütünün önemi, aşı ve su kullanımı ön plana çıkarken; sağlık çalışanlarına yönelik afişlerde deprem sonrası müdahale teması öne çıkmıştır. Sonuç olarak, çalışma kriz iletişimi açısından hem bilgilendirme hem de toplumsal anlam üretimine katkı sağlamaktadır. Deprem afişleri, halkın risk algısını yönlendirmeyi ve sağlık çalışanlarının müdahale süreçlerini desteklemeyi amaçlayan görsel iletişim araçları olarak değerlendirilmektedir. Bu açıdan çalışma, afet iletişimi literatürüne hem teorik hem de pratik katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kriz, Kriz İletişimi, Kriz Yönetimi, Afet, Deprem

A Mixed Study on the Analysis of Earthquake Posters in the Context of Crisis Communication

Abstract

A crisis represents an extraordinary situation that can originate internally or externally and can lead to alarming consequences, thereby causing anxiety and panic. Disasters also present themselves as crises. The earthquakes that occurred on February 6, 2023, measuring 7.7 in the Pazarcık district of Kahramanmaraş and 7.6 in the Elbistan district, have gone down in history as the greatest disaster of the last century. In this context, the Ministry of Health of the Republic of Turkey established the “Earthquake Information Platform” and published various informational posters. The aim of this study is to analyze the elements in these posters in the context of crisis communication and to reveal both their function in informing the public about health issues and their contribution to social meaning production. The study employed a mixed-methods approach; categories were created for content analysis and coded using SPSS 27 software, followed by a semiotic analysis based on Ferdinand de Saussure's signifier-signified-signified triad and Roland Barthes's mythological table. The findings of the study, which examined a total of 27 posters, show that the posters focused most on the themes of disease, occupational health and safety, and cold weather. While diseases and prevention methods, vaccinations, and water use were prominent in posters targeting public health, the theme of post-earthquake intervention was prominent in posters targeting healthcare

¹ Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, damladilaraersoz@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0392-8747>

workers. In conclusion, the study contributes to both information dissemination and social meaning production in terms of crisis communication. Earthquake posters are evaluated as visual communication tools aimed at guiding the public's perception of risk and supporting the intervention processes of healthcare workers. Ultimately, this study contributes to the disaster communication literature both theoretically and practically.

Keywords: Crisis, Crisis Communication, Crisis Management, Disaster, Earthquake

Giriş

Kriz, kendini hissettiren göstergeleri olduğu halde gün yüzüne çıkıp çıkmayacağı ya da ne zaman belireceği belli olmayan durumları ifade eden bir olgudur. Krizler sebepleri, süreçleri, sonuçları ve kaynakları gibi etmenlere bağlı olarak farklı türlerde değerlendirilmektedir (Gülgün, 2011: 6; Uygur, 2001:5). İçsel veya dışsal nedenlerden kaynaklanabilen krizler hem bireylerde hem de toplumlarda paniğe neden olarak iletişim süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Dış etkenlerden kaynaklanan afetler ise krizlerin en belirgin örneklerindendir. Doğal afetler, yalnızca fiziksel yıkımlara neden olmakla kalmamakta, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı, güven duygusunu ve bilgilendirme süreçlerini de yeniden şekillendirmektedir. Makalenin konusunu dış çevre etmenleri içerisinde yer alan doğal afetler oluşturduğundan, doğal afet krizine değinilmektedir. Doğal afetlerden kaynaklanan krizler “ani krizler” olarak adlandırılmaktadır. Bu tür krizler de diğer krizlere benzer özelliklere sahiptir (Shaluf vd., 2003). Ne zaman, nasıl, nerede olacağı belli olmayan ve beklenilmedik bir zamanda ortaya çıkabilmektedir.

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş’ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki depremler meydana gelmiştir. Deprem son yüzyılın en büyük felaketi olarak kayıtlara geçmiştir. Bu afet, sadece bölgesel ölçekte değil, aynı zamanda ulusal ölçekte de kriz iletişimini değerli kılmıştır. Kriz dönemlerinde kamu kurumlarının yürütmüş oldukları iletişim faaliyetleri, toplumsal güvenin yeniden inşa edilmesi ve bireylere doğru bilgilerin verilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı bünyesinde oluşturulan ve “Deprem Bilgilendirme Platformu” kapsamında yayımlanan deprem afişleri, kriz iletişiminin görsel boyutunu anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Afişler, hem halk sağlığını korumaya yönelik bilgilendirme işlevini gerçekleştirmekte hem de toplumsal mitleri yeniden üreterek dayanışma rolünü pekiştirmektedir. “Deprem Bilgilendirme Platformu” içerisinde yer alan afişlerin detaylı analizini gerçekleştirmek için çalışmada karma yöntem tercih edilmiştir. İlk olarak amaca uygun kategoriler belirlenmiş ve içerik analizi uygulanmıştır. Daha sonra da belirlenen amaç doğrultusunda Ferdinand de Saussure’ün ortaya koyduğu gösterge, gösteren ve gösterilen anlamlarından ve Roland Barthes’ın ortaya koyduğu “mit (efsane) tablosu”ndan hareketle analiz gerçekleştirilmiştir.

1. Kriz Kavramı ve Krizde Etkili Olan Faktörler

Akademik literatür tarandığında birçok araştırmacının kriz kavramı için çeşitli tanımlar ortaya koydukları gözlemlenmiştir. Buna göre Coombs bir krizi, ortakların çevrelerini, emniyetini, ekonomilerini hatta sağlığını ve kuruma karşı beklentileri sarsan, kurumun varlığını tehdit eden ve belki de kurum için zarar verici sonuçlar doğuracak olan, ayrıca öngörmede sıkıntılar yaratan bir durumun algısı olarak ifade etmiştir (Coombs, 2014: 3). Kernisky ise krizi, örgütlerin amaçları ve hedefleri ile çevresinde yaşanan olaylar arasındaki bir dengesizlik olarak açıklamıştır (Kernisky, 1997: 843). Kriz, içeriden ya da dışarıdan ortaya çıkabilen, öngörüle yetersiz kalınabilen ve yönetimin müdahale etmede yeterli olamadığı tehdit edici bir sorundur (Şimşek, 2002:327). Ersöz (2022:4) ise krizi, kurumun ummadığı bir anda gün yüzüne çıkan veya belirtiler verdiği halde fark edilemeyen ve eyleme geçmekte erken davranılmadığı durumda kurumun kendisini tehdit ederek bir bunalıma sürükleyen olay olarak tanımlamıştır. Beklenilmeyen bir anda beliren, önceden tahmini yapılamayan, kurumun aktif bir şekilde hızlı

kararlar vermesini gerektiren, kurum mekanizmalarının kısmen devre dışı kaldığı bir durumdur. Kurumun amaç ve hedeflerini sarsarak kurum içi gerilime sebebiyet verir ve paniğe neden olur (Tağraf ve Arslan, 2003:150).

Kriz hususunda iki yaklaşım öne çıkmaktadır (Milburn, 1983:1144): (1) Subjektif yaklaşım ve (2) objektif yaklaşım. Subjektif yaklaşım; sezgiseldir. Kriz yönetiminin sezgiler doğrultusunda gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Bu noktada sezgi, deneyim ve değerlendirmelere başvurulmaktadır. Objektif yaklaşımda ise kriz; sistemseldir. Sistemin içerisinde yer alan alt bir sistemin bozulmasından kaynaklandığını öne sürmektedir. Kriz yönetiminde kararalar sezgisel değil de sistematik süreçler ve analizlere dayanmaktadır.

Kurum ve kuruluşlar hayatlarını sürdürdüğü süre boyunca kriz/krizler ile karşı karşıya kalabilmektedir. Kurumların amaç ve hedeflerini kesintiye uğratıp, sürdürülebilirliğini tehdit eden krizin özellikleri arasında beklenmedik ve öngörülemez olması, korku ve paniğe sebebiyet vermesinin yanında yeni fırsatların da ortaya çıkması önemli özelliğidir (Demirtaş, 2000: 355; Seymen vd., 2004: 4).

Hermann'a göre krizlerin üç koşulu vardır. Bu koşullar (Hermann, 1963: 64):

- (1) Kurumun öncelikli hedeflerini sarsarak itibar kaybına yol açması,
- (2) Çözüm için gerekli olan sürenin kısıtlı olması,
- (3) Kurumun beklemediği ve öngörmediği durumlardır.

Bu üç ögenin krizlerin temel koşulu olduğunu belirtmiştir.

Kurumları strese sokan krizin bazı aşamaları bulunmaktadır. Bu aşamalar aşağıdaki gibidir (Fink, 1986: 20):

Tablo 1. Krizin Aşamaları

Krizin Oluşmaya Başladığı Aşama - Uyarı sinyalleri - İpuçlarının anlaşılması - Kurum yaşamının sonlanması düşük	Krizin Gün Yüzüne Çıktığı Aşama - Tehlikenin fark edilmesi - Hızlı ve atik olma - Kurum hayatı risktedir
Krizin Kronikleştiği Aşama - Belirtiler herkes tarafından fark edilir - Doğru analiz etme - Kurum ya vardır ya yoktur	Krizin Çözüme Kavuştuğu Aşama - Kriz çözüme ulaşır. - Ya başarılı olunmuştur ya da başarısız

Kaynak: Fink (1986).

Krizin başlangıcından bitiş aşamasına kadarki olan süreç kurumlar için bir yol haritası gibidir. Kurumun varlığını sürdürmesi ya da ağır hasar görmesi, krizin doğru analiz edilmesine bağlı olarak değişebilmektedir. Literatürde çoğu krizin yönetilebilir olduğu, bazılarının itibar kaybı yaşadığı belirtilmektedir. Bu açıdan krizler kurumlar için öğretici bir deneyim olarak değerlendirilebilmektedir.

Kurumun krizle karşılaşmasında etken olan iki önemli değişken mevcuttur. Bunlar (Özdevecioğlu, 2002: 95):

- Kurumun iç çevresinden kaynaklanan etmenler
- Kurumun dış çevresinden kaynaklanan etmenler

Krizle karşılaşan bir kurumun, krizi engelleyebilmesi için iç ve dış çevre faktörlerinin önemini kavrayarak buna uygun bir analiz gerçekleştirmesi gerekmektedir. Burada karşımıza “SWOT” analizi çıkmaktadır. Kurumlar “SWOT” analizinden yararlanarak; zayıf yönlerini ve güçlü yönlerini, tehditleri ve fırsatları görebilmektedir (Samejima vd., 2006, s. 2). Zayıf yönler ve güçlü yönler, kurumun belirlemiş olduğu hedef ve amacına erişmesi veya erişememesi noktasında faktör olan iç çevre faktörlerini analiz etmeye yardımcı olmaktadır. Tehditler ve fırsatlar ise kurumun misyonu noktasında değer bulmaktadır. Misyonun başarıma düzeyini ortaya koymaktadır. Misyonun gerçekleşip gerçekleşmediğini analiz etmeye; gerçekleşmeyen bir durum varsa buna engel olan dış çevre faktörlerini çözümlemeye olanak tanımaktadır (Leigh, 2009: 1089).

2. Kriz İletişimi ve Yönetimi

Krizler, kurumların normal düzenini kesintiye uğratan ve zaman baskısı, tehdit algısı, belirsizlik ile paydaşların da yoğun etkisini beraberinde getiren çok boyutlu olgulardır (Coombs, 2007; Fearn-Banks, 2016). Krizlerin yönetilebilmesi, kurumların bu özellikleri doğru analiz ederek, bu yönde bir strateji geliştirmesine bağlıdır. Etkili bir kriz planı için çok boyutlu düşünmek daha doğru olacaktır. Bunun içerisinde uygun strateji, taktikler, müdahale, önleme, hazırlık ve iyileştirme gibi aşamalar yer almaktadır. Her kriz kurumlar için bir ders çıkarma niteliğindedir. Kurumların göstermiş oldukları başarı, krizle nasıl başa çıktıklarına bağlıdır. Bilgiler, tecrübeler, planlar ve bu doğrultuda geliştirilen taktik ve stratejiler krizden başarıyla çıkmada önemli yol göstericilerdir.

Krizin ilk aşamasında kriz engellenemese dahi oluşturulan plana sadık kalmak kurumun rahat hareket etmesini sağlayacaktır. Kriz dönemlerinde genellikle bireylerin duygusal tepkileri, bilişsel süreçlerin önüne geçmekte ve daha yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Sorunu çözüme kavuşturan bir plan hazırlamak ve o durumda nasıl bir taktik izlemek gerektiği çok fazla düşünülmemektedir. Tam da bu noktada anahtar kavram “kriz yönetimi”dir. Kriz yönetimi, krizin sebep olduğu olumsuz durumun giderilmesine yardımcı olarak var olan belirsizlik durumunun ve potansiyel risklerin kontrol altına alınmasına ve kurumun kendi kaderi üzerinde söz sahibi olmasına imkân tanımaktadır. Kurumun ya var olacağı ya da yok olacağı kaderi üzerinde dönüm noktasını kurumun kendisinin belirlemesine yönelik stratejik bir planlama sürecini ifade etmektedir (Fearn-Banks, 2016: 2). Kriz yönetimi, kriz var olmadan önce sadece riskleri fark etmeyi kapsamamakta, aynı zamanda kriz ortaya çıktıktan sonraki süreçte alınacak olan kararları da içermektedir. Kriz var olduktan sonra yönetime büyük görevler düşmektedir. Kriz yönetimi, kriz var olmadan önce sadece riskleri fark etmeyi kapsamamakta, aynı zamanda kriz ortaya çıktıktan sonraki süreçte alınacak olan kararları da içermektedir. Özellikle de kurum yöneticisi reaktif kriz iletişim stratejisini benimsemiş ve ona uygun hareket ediyorsa krizi yönetmek daha da zor bir hal alacaktır. Kriz yönetiminde alınan kritik kararlar, sürecin etkinliğini ve başarısını belirleyen temel faktörlerden biridir. Krizleri başarıyla atlatabilmek için iyi yönetim becerilerine sahip yöneticinin atacağı adımlar ve doğru hamleler kurumun başarıya ulaşmasında yardımcı olacaktır. İyi yönetilen bir krizde stres, korku ve panikte minimum düzeye indirgenecektir. Kurum az zararlar veya daha pozitif yönde hayatına kaldığı yerden veya yeni düzenlemelerle devam edebilecektir.

Klasik yönetim anlayışından farklılıkları olan kriz yönetiminin bazı özellikleri bulunmaktadır (Tüz, vd. 2013: 35-36):

- Krizler farklılık taşımakla birlikte kendilerine özgü işaretleri ve çözümleri vardır.
- Kriz yönetimi süreklilik gerektirir.
- Krizin nasıl algılandığı kriz yönetimindeki başarıda etkindir.

- Kriz yönetiminin amacı; kriz yaşanmadan fark etmek ve ona uygun önlemler almaktır.

Kriz yönetiminin beş ana stratejisi bulunmaktadır. Bu stratejiler (Sahin vd., 2015: 2300); (1) krizden kaçınma stratejisi; (2) krizi çözüm stratejisi; (3) proaktif (koruyucu-önleyici) kriz iletişim stratejisi; (4) reaktif (tepkici-tedavi edici) kriz iletişim stratejisi ve (5) interaktif (etkileşimci) kriz iletişim stratejisidir.

- *Krizden kaçınma stratejisi*; kurumun içinde bulunmak istemediği durumdan kaçmasını ve bu doğrultuda stratejiler geliştirmesini içermektedir. Burada iç çevreyi ve dış çevreyi iyi analiz etmek önemli etkindir. Potansiyel riskleri değerlendirmeyi ve kriz oluşmadan tedbirler almayı kapsamaktadır.
- *Krizi çözüm stratejisi*; iyi yönetim becerisi gerektirmektedir. İhtimal verilen krizler gerçekleşmeden erken uyarı sistemleri ve önleme mekanizmaları yardımıyla önleyici faaliyetlerde bulunmayı kapsamaktadır. Ancak kriz gerçekleşmişse bu duruma uygun net ve doğru bir değerlendirme yapmak bu doğrultuda çözüme kavuşturmak gerekmektedir.
- *Proaktif (koruyucu-önleyici) kriz iletişim stratejisi*; kriz gerçekleşmeden önce riskleri analiz etmeyi ve yönetmeyi içermektedir. Birtakım ölçüm teknikleri bu stratejide kullanılmaktadır (Felekoğlu ve Taşan, 2017: 779)
- *Reaktif (tepkici-tedavi edici) kriz iletişim stratejisi*; kriz ortaya çıktıktan sonraki süreci ifade etmektedir. Kurumun krizden etkilenecek oranını en düşük orana indirmeyi veya ortadan kaldırmayı içermektedir (Akar, 2021: 248). Bu stratejiyi kurum stratejisi olarak belirleyen kurumlar yaşamlarının sona erme tehdidi ile karşı karşıya kalabilmektedirler.
- *İnteraktif (etkileşimci) kriz iletişim stratejisi*; krizin çözümü safhasında krizden ders çıkarmayı ve iyileştirmeye dayalı süreci kapsamaktadır (Tüz vd., 2013: 49).

Kurumlarda iletişim bir diğer önemli konudur. Yöneticinin kurum çalışanlarına bilgi vermesi ve onlardan geri dönüş alması sağlıklı bir iletişim için olması gerektirir. Bu iletişim süreci yöneticinin atacağı adımlarda kilit noktadır. Her kurum yaşamını devam ettirdiği müddetçe kriz olgusuyla karşılaşma ihtimali bulunmaktadır. Kriz, stresin en büyük dostudur. Kurum içi tedirginliğe yol açmaktadır. Böyle durumlarda da kurum içi iletişim en büyük yapı taşıdır. Bu iletişimi doğru şekilde yönetmek noktasında değer bulmaktadır. Çoğunlukla kriz iletişimini kurumların halkla ilişkiler birimleri yönetmektedir. Kriz iletişimi, olası risklerin kriz meydana getirmesi durumunda paydaşlara ve kurumun kendisine oluşabilecek zararları en aza indirmek için kriz yöneticilerine kılavuzluk eden bir uygulamadır (Coombs, 2014: 1). Kriz iletişimi kriz yöneticilerine harita görevi görmektedir. Ne yapılması gerektiği, nasıl tepki verilmesi gerektiği, nelere dikkat edilmesi gerektiği, hangi zamanda adım atılması ve kimlerle iletişim halinde olunması gerektiği konusunda yolu aydınlatmaktadır.

3. Doğal Afette Kriz İletişimi

Kurumlar yaşamlarını idame ettirdikleri süre boyunca bazı tehlike ve tehditlerden etkilenebilirler. Bu tehlikeler ve tehditler birçok sebepten kaynaklanıyor olabilmekte ve duruma göre çeşitlilik göstermektedir. Literatürde birçok birbirine benzer sınıflandırma mevcuttur. Bazı sınıflandırmalar aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. Sınıflandırmalar

<i>Cronan, 1998: 20.</i>	- Doğal afet kaynaklı - İnsan kaynaklı
--------------------------	--

<i>Gemalmaz, 1991: 14-16.</i>	- Doğal nedenler - Ekonomik nedenler - Politik nedenler
-------------------------------	---

Makalenin konusu doğal afetler içerisinde yer alan depremler olduğundan bu bölümde doğal afetler konusuna değinilecektir.

Fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarda negatif etki yaratarak, can ve/veya mal kaybına sebebiyet veren, genellikle ya da tamamen doğal sebeplerden ötürü meydana gelen olgulara doğal afet denilmektedir. Birtakım tehlikeli doğa olayları neticesinde meydana gelmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2003). Deprem, çığ, yanar dağ patlamaları, sel, heyelan, kuraklık, hortum, yangın, fırtına gibi durumlar doğa olaylarıdır. Bu olaylar ne zaman can ve/veya mal kaybına sebebiyet verirse birer doğal afete dönüşmektedirler (Özey, 2011: 3).

Sanayi devrimiyle birlikte üretimde yaşanan değişimler ve teknolojik gelişmeler insan-doğa etkileşiminde büyük değişimler meydana getirmiştir. Bu durum insanları bencil bireylere dönüştürmüş ve bunun sonucunda doğanın dengesi bozulmaya başlamıştır. Böylece doğa olaylarında ve doğal afetlerde gözle görülür artışlar gün yüzüne çıkmıştır. Ayrıca doğadaki dengenin sarsılması sadece yaşanan coğrafyayı etkilemekle kalmamış diğer coğrafyalara da dağılarak tüm dünyayı tehdit altında bırakmıştır (Yılmaz, 2003).

Burada karşımıza iki önemli kavram çıkmaktadır; afet ve afet yönetimi. Afet yönetimi, doğal olarak ya da insan kaynaklı bir nedenden ötürü meydana gelebilen, olumsuz etkilere neden olabilen ve hasar bırakabilen bir süreci olabildiğince etkili yönetme sürecidir. Afet yönetimindeki amaç; toplumda, altyapıda ve çevredeki etkisini minimuma indirmektir. Burada bir diğer önemli husus da risk kavramıdır. Risk tespiti ve risklerin değerlendirilmesi; acil durum planı, afet durumunda müdahale ve afet gerçekleştikten sonraki durumu kapsamaktadır (Yıldırım, 2023: 554; Singh, vd., 2008: 2). Etkili bir afet yönetimi; başta devlet kurumları olmak üzere, sivil toplum kuruluşlarını ve yerel halkı birleştirmektedir (Careem, vd., 2006: 362). Afetler de birer krizdir. Bu açıdan afet yönetimi, afetin sarsıcı etkisinin nasıl yönetilmesi gerektiğine dair yardımcı en büyük kaynaklardan biridir.

Doğal afetlerden kaynaklanan krizler “ani krizler” olarak nitelendirilmektedir. Her krizde var olan beklenmeme durumu doğal afetler için de geçerlidir. Bu açıdan, devlet yönetimi ve kurumlar üzerinde sarsıcı etki bırakarak paniğe neden olmaktadır. Bu durumda bir kriz planının var olması hayati öneme sahiptir. Önceden planlanmış ve hazırlanmış ve herhangi bir kriz durumunda devreye girecek olan bir kriz planı, durumu kontrol altına almaya olanak sağlayacaktır.

4. Metodoloji

4.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışma karma yöntem yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Karma yöntem, nicel ve nitel veri analizlerinin aynı araştırmada birbirini tamamlayacak şekilde kullanılmasıdır. Araştırmada içerik analiziyle elde edilen nicel bulgular, göstergebilimsel çözümlemeye yön vermiş; nitel çözümleme ise bu bulguların toplumsal anlam üretimindeki işlevlerini derinlemesine açıklamıştır. Böylece yöntemler birbirine entegre edilerek çoklu yöntemden farklı olarak karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmada nicel ve nitel yöntemler ardışık olarak kullanılmıştır. İlk aşamada belirlenen kategoriler üzerinden nicel içerik analizi gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada ise elde edilen kategoriler üzerinden göstergebilimsel çözümleme uygulanmıştır. Bu nedenle yöntem ardışık karma desen olarak tanımlanabilmektedir (Creswell & Plano Clark, 2018). Bu yöntemsel yaklaşım, 6 Şubat 2023

tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık (7,7) ve Elbistan (7,6) ilçelerinde meydana gelen depremler sonrasında Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulan “Deprem Bilgilendirme Platformu”nda yayımlanan afişlerin kriz iletişimi bağlamında analiz edilmesini amaçlamaktadır. Araştırma verileri, 03.10.2024- 20.11.2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada afişler halk sağlığına yönelik ve sağlık çalışanlarına yönelik olarak sınıflandırılmış; içerik analiziyle konu dağılımları değerlendirilmiş Ferdinand de Saussure'ün gösterge kuramı ile Barthes'in mit çözümlemesi çerçevesinde görsel öğeler gösterge, gösteren, gösterilen ve mit düzeylerinde çözümlenmiştir. Bu yaklaşım, afet dönemlerinde kamu kurumlarının görsel iletişim stratejilerinin toplumsal anlam üretimindeki rolünü ortaya koymayı ve kriz iletişimi literatüründe görsel materyallerin göstergebilimsel çözümlemesine yönelik bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca elde edilen bulgular, afet iletişimi ve sağlık iletişimi pratiklerine yönelik öneriler geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Göstergebilimsel çözümlemede Saussure'ün gösterge-gösteren-gösterilen üçlemesi tercih edilmiştir. Bu çerçeve, afişlerde kullanılan görsel ve dilsel öğelerin anlamlandırılmasını sağlamaktadır. Örneğin, afişte yer alan “aşı” görseli (gösteren) ile “korunma” kavramı (gösterilen) birleşerek “sağlık güvenliği” göstergesini oluşturmuştur. Bunun yanı sıra Roland Barthes'in mit kavramı kullanılmıştır. Barthes'in yaklaşımı, afişlerde yer alan kültürel kodların ve toplumsal mitlerin çözümlenmesine olanak tanımaktadır. Çalışmada, göstergebilimsel analiz sürecine ek olarak içerik analizi de uygulanmış ve böylece karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. İçerik analizi kapsamında belirlenen amaç doğrultusunda kategoriler oluşturulmuş, kodlama SPSS 27 paket programında gerçekleştirilmiştir. Kategoriler, araştırma sorularına yönelik olarak oluşturulmuştur. İlk olarak afişlerin içerikleri incelenmiş, hemen sonrasında sağlık çalışanlarına yönelik ve halk sağlığına yönelik temalar ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler, hem içerik analizinde frekans dağılımlarının hesaplanmasında hem de göstergebilimsel çözümlemede anlam katmanının ortaya çıkmasında çalışmaya yön vermiştir. Kodlama süreci aynı araştırmacı tarafından iki kez gerçekleştirilmiştir. Kodlayıcılar arası güvenilirlik için yüzde uyum yöntemi uygulanmıştır İlk kodlama tamamlandıktan sonra belirli bir süre geçtikten sonra aynı araştırmacı tarafından ikinci kez kodlama yapılmış, sonuçlar karşılaştırılarak tutarlılık değerlendirilmiştir. %96 aynı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bu süreç, kodlayıcı içi güvenilirliği sağlamak amacıyla uygulanmıştır. Kodlamalar arasında yüksek düzeyde uyum gözlenmiş, bu da araştırmanın güvenilirliğini artırmıştır. Belirlenen kategoriler şunlardır: (1) afişlerin genel dağılımı, (2) afişlerin konularına göre dağılımı, (3) halk sağlığına yönelik deprem afişlerinin içerik dağılımı, (4) sağlık çalışanlarına yönelik deprem afişlerinin içerik dağılımıdır.

4.2. Araştırma Soruları

İçerik Analizi Boyutu

S1. Deprem sonrası yayımlanan halk sağlığı afişlerinde en çok hangi temalar ön plandadır?

S2. Sağlık çalışanlarına yönelik afişlerde hangi konular önceliklidir?

Göstergebilimsel Analiz Boyutu

S1. Sağlık çalışanlarına yönelik oluşturulan afişlerde hangi semboller ve mitler ön plandadır?

S2. Halk sağlığına yönelik oluşturulan afişlerde hangi semboller ve mitler ön plandadır?

Kriz İletişimi Bağlamı

S1. Deprem sonrası afişler, kriz iletişiminde bilgilendirme işlevinin yanında hangi anlamları taşımaktadır?

4.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın örneklemine; 6 Şubat 2023 yılında gerçekleşen Kahramanmaraş depremi sonrası Sağlık Bakanlığı'nın kurmuş olduğu 'Deprem Bilgilendirme Platformu' (URL-1) içerisinde yer alan afişler oluştururken, çalışmanın evrenini deprem özelinde sağlık çalışanlarına yönelik afişler (4) ve halk sağlığına yönelik afişler (23) oluşturmaktadır.

4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada; 6 Şubat'ta gerçekleşen Kahramanmaraş depremi sonrası Sağlık Bakanlığı'nın bünyesinde yer alan 'Deprem Bilgilendirme Platformu' (URL-1) özelinde 2023 yılına ait 27 deprem konulu afiş araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

5. Araştırma Bulguları

Araştırma kapsamında toplam 27 deprem afişi incelenmiştir. Analiz sonuçları SPSS 27 programında kodlanarak aşağıda sunulmuştur.

5.1. İçerik Analizi Bulguları

Tablo 3: Afişlerin Dağılımı

		Frekans (n)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)
Afişler	Halk Sağlığına Yönelik	23	85,2	85,2
	Sağlık Çalışanlarına Yönelik	4	14,8	100,0
	Toplam	27	100,0	

Araştırmada incelemeye alınan deprem afişlerinin 23'ü halk sağlığına yönelik ve 4'ü sağlık çalışanlarına yönelik olmak üzere toplamda 27 afiş analiz edilmiştir.

Tablo 4. Afişlerin Konuları Bakımından Dağılımı

		Frekans (n)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)
Konu	Aşı	1	3,1	3,1
	Atık Yönetimi	1	3,1	6,3
	Bebek	2	6,3	12,5
	Bitlenme	1	3,1	15,6
	Çocuk	2	6,3	21,9
	Gıda- Beslenme	2	6,3	28,1
	Hastalık	5	15,6	43,8
	Hipodermi	1	3,1	46,9
	İş sağlığı ve güvenliği	3	9,4	56,3
	Kişisel hijyen	2	6,3	62,5
	Kronik hastalıklar	2	6,3	68,8
	Soğuk	3	9,4	78,1
	Su	2	6,3	84,4
	Uyuz	2	6,3	90,6
	Yaşlılık	1	3,1	93,8
	Zehirlenme	2	6,3	100,0

Total	32	100,0	
-------	----	-------	--

Konuları bakımından deprem afişleri 16 farklı konuya dikkat çekmektedir. Bunlardan 5'i hastalık, 3'ü iş sağlığı ve güvenliği, 3'ü de soğuk konulardır.

Tablo 5. Halk Sağlığına Yönelik Deprem Afişlerinin İçeriği

Karbonmonoksit zehirlenmesinden korunmak için alınacak önlemler
Suyun dezenfekte edilmesi ve çamaşır suyu kullanımı
Suyun temin edilmesi ve kişisel hijyen
Anne sütü ve emzirmenin önemi
Uyuz hastalığı ve korunma yöntemleri
Karbonmonoksit zehirlenmesi ve korunma yolları
Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için el hijyeni
Kuduz hastalığı ve aşısı
Tetanos hastalığı ve aşısı
Çocuk hastalığı ve anne sütü
Hipotermide ilk yardım
Kronik hastalıklarda yapılması gerekenler ve güvenli su kullanımı
Soğuk yanığı ve yapılması gerekenler
Soğuktan korunmak için yapılması gerekenler
Solumun yoluyla bulaşan hastalıklardan korunmak için önlemler
Geçici barınma alanlarında kalanlar için gıda güvenliği ve yapılması gerekenler
Geçici barınma alanlarında kalanlar için çöp yönetimi
Şişelenmiş suyun önemi (içme ve diş fırçalama)
Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için bebeklik ve çocukluk aşısının önemi
Uyuz hastalığı ve yapılması gerekenler
Bitlenme belirtileri
Afetlerde yaşlılık
Afetlerde kronik hastalıklar

Tablo 6. Halk Sağlığına Yönelik Deprem Afişlerinin İçerik Dağılımı

		Frekans (n)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)
İçerik	Anne sütü	2	6,1	6,1
	Aşı	3	9,1	15,2
	Atık	1	3,0	18,2
	Bitlenme belirtileri	1	3,0	21,2
	Geçici barınma alanları	2	6,1	27,3
	Gıda güvenliği	1	3,0	30,3
	Hastalıklar ve korunma yöntemleri	8	24,2	54,5
	Hijyen	2	6,1	60,6

Hipotermide ilk yardım	1	3,0	63,6
Karbonmonoksit zehirlenmesi	2	6,1	69,7
Kronik hastalar	2	6,1	75,8
Soğuk yanığı/soğuktan korunma	2	6,1	81,8
Su kullanımı	3	9,1	90,9
Uyuz hastalığı	2	6,1	97,0
Yaşlılık	1	3,0	100,0
Toplam	33	100,0	

Halk sağlığına yönelik deprem afişleri içerik bakımından incelenmiş; toplamda 23 farklı içeriğe (Tablo 5) dikkat çekildiği görülmüştür. Afişlerin içerikleri Tablo 5 ve Tablo 6'daki gibidir. Afişlerin içerik dağılımına bakıldığında (Tablo 6); en fazla hastalıktan korunma yöntemleri (8), aşı (3) ve su kullanımı (3) konuları olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Sağlık Çalışanlarına Yönelik Deprem Afişlerin İçeriği

Deprem sonrası akut müdahale ve toparlanma aşamalarında sağlık çalışanlarının sağlığı ve güvenliği

Deprem sonrası müdahalede çalışanların iş sağlığı ve güvenliği

Bebekler için D vitamini desteğinin uygulanması

Deprem enkaz çalışmalarında risklerden korunmak için yapılması gerekenler

Tablo 8. Sağlık Çalışanlarına Yönelik Deprem Afişlerinin İçerik Dağılımı

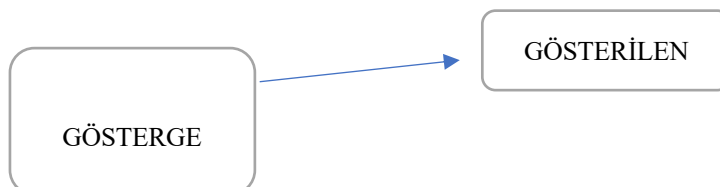
		Frekans (n)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)
İçerik	Bebekler için D vitamini	1	25,0	25,0
	Deprem sonrası müdahale	2	50,0	75,0
	Enkaz çalışmalarında korunma	1	25,0	100,0
	Toplam	4	100,0	

Sağlık çalışanlarına yönelik deprem afişleri içerik bakımından incelenmiş; toplamda 4 farklı içeriğe (Tablo 7) dikkat çekildiği görülmüştür. Afişlerin içerikleri Tablo 7 ve Tablo 8'deki gibidir. Afişlerin içerik dağılımına bakıldığında (Tablo 8); en fazla deprem sonrası müdahale olduğu görülmüştür.

5.2. Göstergebilimsel Analiz Bulguları

Göstergebilimin temelini atan kuramcı Ferdinand de Saussure, dildeki düşünceyi veya yargıyı anlamının tek tek öğeler doğrultusunda değil de bu öğelerin birbirleriyle ilişkileri doğrultusunda gün yüzüne çıktığını ifade etmiştir (Bircan, 2015: 60). Saussure (2001), modelinde göstergebilimi; gösterge, gösteren ve gösterilen çerçevesinde incelemiş olup bunlar arasındaki anlam ilişkisine odaklanmıştır. Göstergebilim, dilsel göstergeleri bizlere sunarken aynı zamanda işaretleri, simgeleri, sesleri, harfleri, davranış biçimlerini, sembolleri ve kültürel kodlar gibi çok değişkenli gösterge türlerini de içerisinde barındırmaktadır (Guiraud, 2016: 9).

Şekil 1. Saussure'un Gösterge Bileşenleri

Kaynak: Saussure, 1998: 109.

Saussure için anlamı oluşturan şey ‘gösterge’dir. Gösterge ise 2’ye ayrılmaktadır. Bunlardan biri gösterendir ve göstergenin algılanma biçimini ifade etmektedir. Gösterilen ise gösterenin ifade ettiği mesajlardır (Saussure, 2001).

Roland Barthes ise Ferdinand de Saussure’dan etkilenmiş ve dört temel ilkeye göre çözümleme gerçekleştirmiştir; biçimselleştirme, yayıncılık, çoğulluk ve işlemsellik. Bu ilkeleri sırasıyla eserleri anlamlandırmada kullanmaktadır. İlk evrede eserin biçimi hakkında araştırma yapılmakta, ikinci evrede metni anlamlandırma ve ruhunu anlamaya çalışılmakta, üçüncü evrede metindeki çağrışımların olası bütün anlamları analiz edilmekte ve son evre olan dördüncü evrede ise metnin üç evredeki çözümlemesi hakkında öngörülerde bulunularak bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu dört evre metni her anlamda anlamaya yardımcı olmaktadır (Gökalp, 1998: 364).

Barthes göstergebilimi “gösterge-gösteren-gösterilen” üçlüsü ile sınırlandırmamış bunlara ek olarak “yan anlam ve düz anlam” ayrımını ortaya koymuştur. Bu şekilde Barthes mit adını vermiş olduğu modelinde görünmeyen kısmın görünebilmesini sağlamaya çalışmıştır. Bu amaçla; gösteren ve gösterilenden ortaya çıkan bir göstergenin olduğu birinci düzeye “düzanlam düzeyi”, buna karşılık düşüncelerin olduğu ikinci düzeye “yan anlam düzeyi” demiştir. Bu iki düzey de mit formu içerisinde ideoloji geliştirmek amacıyla bir arada çalışmaktadır (Cevizci 2014: 59). Şekil 2’de Barthes’in mit tablosu gösterilmiştir:

Şekil 2. Barthes efsane (mit) tablosu

DİL	{	1.Gösteren	2.Gösterilen	
		3.Gösterge(Düzanlam)		2-GÖSTERİLEN
		1.GÖSTEREN (Yananlam)		
MİT (EFSANE)	{	3.GÖSTERGE		

Kaynak: Barthes, 1991: 113.

Barthes’in mit tablosunda yananlam göstereni işaret etmektedir. Bu aynı zamanda birinci düzeyi gösteren düzanlamın da göstergesi niteliğindedir.

Ferdinand de Saussure’un modeli ve Barthes’in mit tablosu bu çalışmaya yön vermektedir. Depreme yönelik afişler bu doğrultuda analiz edilmiştir. Aynı zamanda görsellerin bulunduğu afişlerde yazılar da yer aldığından tablolar ona uygun biçimde yorumlanmıştır.

5.2.1. Sağlık Çalışanlarına Yönelik Afişlerin Analizi

Tablo 9. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN	MİT
	(Düz Anlam)	(Yan Anlam)		

Bir elin başka bir eli kavraması	Genç bir elin ondan daha yaşlı birine ait olan eli tutması	Destek olma	Birlikten kuvvet doğar fikri ve biz yanınızdayız mesajı
----------------------------------	--	-------------	---

Tablo 9'un afiş kısmında genç bir elin yaşlı bir ele destek olduğu görülmektedir. Bu durum da yardımlaşmaya bir örnektir. Verilmek istenen mesaj ise "birlikten kuvvet doğar" fikridir. Yardımlaşmanın yanında sağlık çalışanlarının toplumun vicdanı ve güven kaynağı olduğu mesajı verilmek istenmektedir. Depremin sarsıcı etkisi her yaştan insanı etkilemiştir. Buradaki dikkat çekilen konu sizi unutmamak, sizin de (yaşlıların) yanınızdayız mesajıdır.

Tablo 10. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Yeşil zemin üzerine oturtulmuş N95 yazılı maske, gözlük, tulum ve eldiven görselleri	Yıkım, enkaz kaldırma ve enkaz taşımadan ortaya çıkan tozlardan kaynaklanabilecek risklerden korunmak için kullanılan gereken ürünler	İş sağlığı ve güvenliği, Riskten korunma yöntemleri	Tedbir alınmadığı takdirde olası risklerle karşılaşabilecekleri fikri

Tablo 10'un afiş kısmında koyu yeşil alana konulmuş temsili dört farklı görsel dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki N95 yazılı maskedir. Havadan kaynaklanabilecek toz ve hava parçacıklarından korumaya yönelik üst düzey bir solunum maskesidir. "Solunum sağlığınız için deprem sonrasında ve enkaz çalışmalarında bu maskelyi takın" mesajı verilmiştir. Bir diğer temsili görsel gözlüktür. Enkaz sonrası oluşabilecek toz taneciklerinin gözlere temasını engellemek için gözlük kullanılması gerektiğine dikkat çekilmiştir. "Göz sağlığını düşünüyorsanız gözlük takın" mesajı verilmiştir. Bir başka temsili görsel ise tulumdur. Özellikle enkaz kaldırma çalışmalarına katılan kişilerin günlük giysilerden ziyade koruyucu kıyafetler giymeleri gerektiğine dikkat çekilmiştir ve verilmek istenen mesaj da "enkaz çalışması esnasında koruyucu giysi giyilmesi gerekliliği"dir. Son görsel ise temsili eldivendir. Ellere gelebilecek zararların önlenmesi için eldiven takılması zorunluğu belirtilmiştir. Sonuç olarak, enkaz kaldırma ekibinde olanların koruyucu donanımlar çerçevesinde hareket etmeleri gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bu durum bilimsel ve düzenli müdahale mitini pekiştirmektedir.

5.2.2. Halk Sağlığına Yönelik Afişlerin Analizi

Tablo 11. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
-------------	---------------------------------	---------------------------------	-------------------	------------

- Bir elin başka bir eli kavraması	-Genç bir elin yaşlı bir eli tutması	Yardımlaşma, dayanışma, güven, sorumluluk duygusu, koruyup kollama	-Birlikten kuvvet doğar fikri, kuşaklar arası birliktelik
- Erkek elin sobaya odun atması,	- Karbonmonoksit karşı dikkatli olunması gerektiği	-Soğuktan korunma yöntemi	-Isınma ve erkek emeği

Tablo 11'in afiş kısmında iki görsel yer almaktadır. Bunlardan ilki Tablo 11'de yer alan görseldeki gibi "birlikten kuvvet doğar" fikridir. Bireysellik değil, birlik olma mesajı verilmektedir. Ayrıca genç bir elin kavraması, kuşaklar arası birliktelik ve şefkatli olma ideolojisine katkı sağlamaktadır. Diğer görsel ise çadır içerisinde soba kullanırken karbonmonoksit zehirlenmesine karşı dikkatli olunması ve yangın ihtimalinin göz önünde bulundurulması gerektiği fikridir. Uyurken sobaya kömür yerine odun atılması gerektiğine de vurgu yapılmıştır. Afet bölgelerindeki bir diğer önemli konu barınmadır. Özellikle de Kahramanmaraş depreminin 6 Şubat'ta olduğu düşünüldüğünde ısınma en büyük sorunlardan biridir. Bu doğrultuda ısınırken söylenen talimatlara uyulması gerektiği vurgusu vardır.

Tablo 12. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Bir bardak çamaşır suyu ve dört su dolu bardak	Suyu dezenfekte etmek için hazırlanan çözelti ve ölçüğü	Temiz suya erişim	Su dezenfeksiyonu fikri ve halkın sağlığını korumak

Tablo 12'nin afiş kısmında su dezenfeksiyonu için sodyum hipoklorit (çamaşır suyu) kullanımı gösterilmiştir. Suyu dezenfekte etmek için çamaşır suyuna kaç bardak su kullanılması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Gündelik bir ürün olarak kullanılan çamaşır suyu, kriz zamanında hayat kurtaran bir bilgiye dönüşmektedir. Teknik bir bilgilendirmenin yanında devletin halkı koruyan rehberliği miti yeniden üretilmiştir.

Tablo 13. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Su	Berrak, temiz su	Kirli suya karşı dikkatli olunması, hijyen fikrinin önemi	Temiz su ve yaşam ideolojisi

Tablo 13'ün afiş kısmında berrak su dikkat çekmektedir. Afetlerde su temini ve kişisel hijyen konusunda dikkatli olunması ve söylenildiği şekilde temin edilip kullanılması gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Afet bölgesindeki bir diğer önemli konu da su ve hijyendir. İçilecek olan suyun temiz olduğundan emin olduktan sonra kullanılmalıdır. Özellikle hastalıklardan

korunmak için su ve hijyen dikkat edilmesi gereken bir konudur. Burada deprem sonrası temiz suyun önemi vurgulanmıştır. Bu aynı zamanda devletin halkı koruma rolünü pekiştirmektedir.

Tablo 14. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Bebeğini emziren anne	Olağanüstü durumlarda bebekler için en güvenilir besin kaynağının emzirilerek anne sütü verilmesi gerektiği	Emzirmenin bebek sağlığı için önemi	Bağıışıklık ve güven

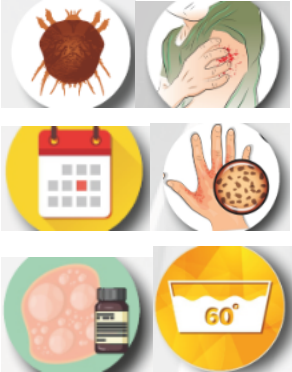
Tablo 14'ün afiş kısmında bebeğini emziren bir anne dikkat çekmektedir. Afet durumlarında anne sütünün önemi vurgulanmıştır. Anne sütü ayrıca bebekleri hastalıklardan korumaya yardımcı olan bir besindir. Bu açıdan olağanüstü bir durumda dahi bebekler emzirilmelidir. Aynı zamanda anne figürü, yaşamın devamlılığının sembolü de olmuştur.

Tablo 15. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Kırmızı şemsiye tutmuş ve yanakları al al olan bir anne ve kucağında bebeği	Güvenlik ve koruma	Koruyup kollama	Tehlikelere karşı koruyup kollama fikri

Tablo 15'in afiş kısmında şemsiyesi açık ve kucağındaki bebeğine sevgiyle bakan bir anne görülmektedir. Burada koruyup kollama fikri ön plana çıkmıştır.

Tablo 16. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Uyuz akarı, kaşıntı göstergesi, takvim ve kırmızı renk ile belli edilmiş alan, elin üstünde uyuz akarı, uyuz ilacı ve 60 dereceyi gösteren yıkama	Uyuz hastalığının ne olduğu, belirtilerinin neler olduğu, belirtilerin ne zaman ortaya çıkacağı, nasıl bulaştığı, tedavisi ve hastalıktan korunmak için ne yapılması gerektiği	Uyuz hastalığı ve yapılması gerekenler	Uyuz hastalığından korunma fikri

Tablo 16'nın afiş kısmında toplam altı farklı görsel yer almaktadır. Bu görseller uyuz hastalığı, belirtileri ve korunma yöntemlerine dair bilgiler vermektedir. Özellikle afet gibi durumlarda çadır, konteynır gibi ortak kullanım alanlarında hastalıklara karşı daha fazla dikkatli olunmalıdır. Bunlardan biri de uyuz hastalığıdır. Belirtiler fark edildiği gibi tedavisi aksatılmamalıdır.

Tablo 17. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Üstünde CO yazılı siyah bir bulut, soba ve çadır	Çadırdaki sobadan ötürü oluşabilecek karbonmonoksit zehirlenmesine karşı alınacak tedbirler	Karbonmonoksit zehirlenmesine karşı tedbirli olunması	Barınma ve ısınma, hayatta kalma ideolojisi

Tablo 17'nin afiş kısmında karbonmonoksit zehirlenmesine dikkat çekilmiştir. Özellikle bu duruma çadırdaki kalanların ve soba kullananların daha fazla dikkat etmesi gerekmektedir. Tedbirli olunması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Devletin halkı bilinçlendirme rolü olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 18. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Elin sabunla yıkanma aşamaları	Hastalıklardan korunmak için ellerin su ve sabunla ovalanarak yıkanması gerektiği	Bulaşıcı hastalıklara karşı korunma	Temizlik ve sağlık

Tablo 18'in afiş kısmında üç görsel dikkat çekmektedir. Üç görsel de el hijyeniyle alakalıdır. Geçici barınma alanlarında temizlik ve hijyen bir başka önemli konulardandır. Özellikle de bulaşıcı hastalıklara karşı önlem almada mutlaka eller su ve sabunla yıkanmalı, el antiseptiği ile temizlenmelidir. Bu afişte de hijyen, temizlik ve sağlık konularına vurgu yapılmak istenmiştir.

Tablo 19. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
------	-------------------------	-------------------------	------------	-----

Kuduz aşısı yazılı aşı ilacı	Kuduz virüsünün sebep olduğu hastalığın aşı ile önenebileceği	Kuduz hastalığından korunma yöntemi	Aşının gücü	koruyucu
------------------------------	---	-------------------------------------	-------------	----------

Tablo 19'un afiş kısmında üzerinde kuduz aşısı yazılı ilaç şişesi görülmektedir. Kuduz hastalığıyla karşılaşan bireylerin mutlaka kuduz aşısı yaptırmaları gerektiğine dikkat çekilmiştir. Aşının koruyucu güç olduğu vurgusu hakimdir.

Tablo 20. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	2 şişe içerisinde tetanos aşı ilacı	Tetanos hastalığında aşının önemi	Herhangi bir yaralanmaya karşı Tetanos hastalığı riski ve korunma yöntemi	Aşı ve güvenlik ideolojisi

Tablo 20'nin afiş kısmında iki aşı şişesi görülmektedir. Sağlık Bakanlığı Deprem Bilgilendirme Platformu web sitesi üzerinden afiş incelendiğinde verilen bilgilerle bu aşının tetanos aşısı olduğu görülmüştür. Tetanos hastalığına yakalanan birinin vakit kaybetmeden tetanos aşısı yaptırması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bu durumda aşı ve güvenlik ideolojisi baskındır.

Tablo 21. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	- İki el içerisinde temsili bir kız ve bir erkek çocuğu -Kucağında emzirme pozisyonunda bebeği olan bir anne	-Deprem bölgesinde çocukları koruyup kollamanın önemi -Bebeğini emziren bir anne	-Korunma ihtiyacı -Emzirmenin önemi	- Gelecek nesillerin korunup kollanması -Güven ve yaşamın devamlılığı
				

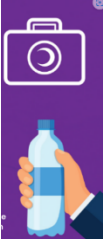
Tablo 21'in afiş kısmında iki görsel dikkat çekmektedir. İlk görselde iki avuç içerisinde gülümseyen bir kız çocuk ve bir erkek çocuk temsili görseli yer almaktadır. Burada deprem bölgesindeki çocukların korunup kollanması ve çocuk sağlığına dikkat çekilmek istenmiştir. Bu durum aynı zamanda sadece bugünü değil, aynı zamanda geleceği güvence altına alma ideolojisi de sunmaktadır. İkinci görselde emzirme açısıyla anne ve bebeği görülmektedir. Ani gelişen stresli bir olayda bile anne sütünün önemine dikkat çekilmiştir. Bebekler için anne sütünün son derece önemli olduğu hakimdir. Yaşanan afet sonrası toplumun yeniden inşası noktasında da anne figürü merkezi bir rol üstlenmiştir.

Tablo 22. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	-Üşüyen bir erkek figürü	-Hipotermi belirtileri	Soğukta kalmanın Hipotermi riski taşıdığı	Soğuk ve hayati tehlike
	-İki avuç içerisinde bebeğin ayakları	-bebeklerde hipotermi belirtileri,		
	-Yara bandı	-hipotermide ilk yardım		

Tablo 22'nin afiş kısmında üç görsel yer almaktadır. İlk görselde hipotermi anlatılmak istenmiştir. Hipotermi belirtileri üşüyen ve titreyen bir erkek temsili ile sunulmuştur. Aynı afişteki ikinci görselde avuçları içine bebeğin ayaklarını almış iki el görülmektedir. Burada da bebeklerde hipotermiye dikkat çekilmiştir. Son görseldeki yara bandı da ilk yardıma vurgu yapmaktadır. Hipotermi, deprem sonrası yaşanabilecek bir başka önemli konudur. Bu açıdan bu konuya dikkat çekilmiştir. Soğuktan korunmanın önemi vurgulanmıştır.

Tablo 23. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	İlaç kutusu ve su şişesi	Kronik hastalıklarda ilaçların düzenli kullanımı, Su kullanımı	Kronik hastalıklarda ilaçların yanında taşınması, Şişelenmiş temiz su kullanımı	Düzenli kullanılan ilaçları yanında taşıma fikri ve güvenli su kullanımı fikri

Tablo 23'ün afiş kısmındaki ilk görselde ilaç kutusu yer almaktadır. İlaç kutusunu genellikle kronik hastalığa sahip insanlar taşımaktadır. Bu açıdan burada kronik hastalığa sahip bireylerin ilaçlarını aksatmadan düzenli kullanmaları gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Sürekli kullanılan ilaçlarda tedavinin aksamaması adına devamlılık önemlidir. İkinci görsel, pet şişe içerisindeki suyu göstermektedir. Afet bölgesinde musluk suyunun dezenfekte edilmesi zor olabileceğinden güvenilir temiz suya ulaşmak önemlidir. Bu açıdan şişelenmiş güvenli su kullanımı önerilmiştir.

Tablo 24. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
-------------	---------------------------------	---------------------------------	-------------------	------------

Soğuk ısırması (soğuk yanığı)	Soğuk ısırmasının burun, kulaklar, yanaklar, çene, el parmakları veya ayak parmakları gibi vücudun açık kalan kısımlarında kendini göstermesi	Soğuk ısırmasının belirtileri	Soğuk ısırmasına/yanığına karşı dikkatli olunması fikri
----------------------------------	---	-------------------------------	---

Tablo 24'ün afiş kısmındaki ilk görseli incelediğimizde, insan vücudundaki belirli bölgeler koyu renkle işaretlenmiştir. Burada soğuk ısırmasına dikkat çekilmek istenmiştir. Soğuk ısırması belirtilerinin hangi bölgelerde etkili olduğu bu görsellerle gösterilmeye çalışılmıştır. İkinci görselde endişeli bir şekilde kızaran parmaklarına bakan kadın figürü bu duruma atıf niteliğindedir. Aynı zamanda bu durum devletin bilinçlendirme rolünü pekiştirmektedir.

Tablo 25. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ

GÖSTERGE

GÖSTEREN

GÖSTERİLEN

MİT

(Düz Anlam)

(Yan Anlam)

Termometre	Mavi rengin vurgulandığı termometre	Soğuk hava koşulları	Soğuk ve tehlike
------------	-------------------------------------	----------------------	------------------

Tablo 25'in afiş kısmındaki görselde mavi rengini gösteren bir termometre görülmektedir. Mavi renk soğuğu temsil etmiştir. Burada soğuktan korunmanın önemine dikkat çekilmiştir. Deprem zamanının 6 Şubat olduğu düşünüldüğünde kış ayına denk gelmesi soğuğa karşı dikkatli olunması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Tablo 26. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ

GÖSTERGE

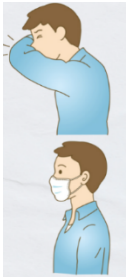
GÖSTEREN

GÖSTERİLEN

MİT

(Düz Anlam)

(Yan Anlam)

- Öksüren genç bir erkek -Ağzında maske takılı genç bir erkek	Solunum yoluyla bulaşan hastalıklardan korunma ve hastalığı başkalarına bulaştırmamak için yapılması gerekenler	Hastalığa karşı alınacak tedbir	Bireysel sorumluluk
--	---	---------------------------------	---------------------

Tablo 26'nın afiş kısmındaki görselde koluyla ağzını kapatmış öksüren bir genç erkek görülmektedir. Burada solunum yoluyla bulaşan hastalıklara dikkat çekilmek istenmiştir. İkinci

görsel ise bu duruma atıf niteliğinde olup böyle bir durumda gerekirse maske takılması gerektiği uyarısı yapılmaktadır. Bu durumda bireysel sorumluluk miti de aşılanmıştır.

Tablo 27. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	- Paket -Kâsede meyveler	- Paketlenmiş veya konserve gıdaların dikkatli kullanılması - Çiğ tüketilecek meyve ve sebzelere dikkat edilmesi gerektiği	Yeme ve içmenin önemi	Gıda güvenliği fikri

Tablo 27'nin afiş kısmında iki farklı görsel yer almaktadır. İlk görselde paketli gıda gösterilmiştir. Geçici barınma alanlarında paketli gıdaları tüketirken son kullanma tarihlerine dikkat edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bir diğer görselde de rengarenk içi dolu bir kâse meyveye dikkat çekilmiştir. Buradan da özellikle çiğ gıdaların güvenli bir şekilde tüketilmesi vurgulanmıştır.

Tablo 28. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Kadının çöp kutusuna evsel atık atması	Evsel atıkların çöp poşetinde/kutusunda saklanıp ortak çöp toplama alanına atılması	Evsel atıklara ne yapılması gerektiği	Hijyen ve düzenli toplum

Tablo 28'in afiş kısmında atık atan temsili bir kadın görseli vardır. Geçici barınma alanlarındaki evsel atıkların önemine dikkat çekilmek istenmiştir. Evsel atıkların ağzı kapalı çöp poşeti veya çöp kutusunda muhafaza edilerek ortak atık kutusuna atılması gerektiği vurgusu yapılmıştır. Hijyene ve aynı zamanda düzenli topluma dikkat çekilmek istenmiştir.

Tablo 29. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Su, diş macunu ve fırça	Ağız ve diş sağlığında kullanılması gerekenler	Su içme ve ağız hijyeninde şişelenmiş su kullanımının önemi	Ağız sağlığı ve temiz su

Tablo 29'un afiş kısmında pet şişe içerisinde su ve diş macunu ile diş fırçası görülmektedir. Geçici barınma alanlarında diş fırçalarken şişelenmiş temiz su kullanılması gerektiği gösterilmiştir.

Tablo 30. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Aşı ve takvim	Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için bebeklik ve çocukluk aşılarının günü gününe yapılması	Aşı günlerinin ihmal edilmemesi	Aşı yapılması gerekliliği, düzen ve güven

Tablo 30'un afiş kısmındaki görselde takvim ve onun yanında duran aşı şişesi görülmektedir. Burada aşı takviminin önemine dikkat çekilmiştir. Bebeklik ve çocukluk aşıları son derece önemlidir. Aşıların tam zamanında yapılması ve günlerinin ihmal edilmemesi gerekir fikri verilmiştir.

Tablo 31. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Kollarını kaşıyan endişeli bir adam ve kızarmış bölgeler	Kaşınma belirtileri	Uyuz hastalığının belirtileri	Uyuz hastalığı ve yapılması gerekenler fikri

Tablo 31'in afiş kısmındaki görselde kızarmış olan bölgeleri kaşıyan endişeli yüz ifadesine sahip bir adam görülmektedir. Burada uyuz hastalığına dikkat çekilmek istenmiştir. Uyuz hastalığının şiddetli kaşıntı ile kendini gösterdiği ve böyle bir durumda vakit kaybetmeden en yakın sağlık ekibine başvurulması gerektiği düşüncesi hakimdir.

Tablo 32. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Saçlarını kaşıyan endişeli biri	Kafa derisinde kaşınma eylemi	Bitlenme belirtileri	Kişisel hijyen

Tablo 32'nin afiş kısmındaki görselde saçlarını kaşıyan bir erkek görülmektedir. Burada bitlenmeye dikkat çekilmek istenmiştir. Bitlenme belirtilerinin aşırı saç kaşıntısına neden olduğu vurgusu yapılmıştır. Özellikle geçici barınma alanları gibi ortak kullanım alanlarında yaşanma ihtimali yüksektir. Bu açıdan kişisel hijyen vurgusu da ön plandadır.

Tablo 33. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
-------------	---------------------------------	---------------------------------	-------------------	------------

Ayakta duran Yaşlı bireylere Yaşlı bireylerin Şefkatli el ve
sağlık görevlisinin dikkat edilmesi koruyup güven verme
oturan yaşı gerekliliği ve kollanması
kadının ellerinden tutması

Tablo 33'ün afiş kısmındaki görselden anlaşılabileceği üzere afetlerde yaşlılık konusuna dikkat çekilmiştir. Yaşlı kadın toplumun en kırılgan kesimini temsil etmektedir. Burada toplumsal dayanışma vurgusu da verilmek istenmiştir. Aynı zamanda yaşlı bireylerin yanındayız mesajı verilerek şefkat, güven ve dayanışma ideolojisi yeniden üretilmiştir.

Tablo 34. Deprem Afişlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi

AFİŞ	GÖSTERGE (Düz Anlam)	GÖSTEREN (Yan Anlam)	GÖSTERİLEN	MİT
	Temsili ağaç etrafında 6 farklı renkli temsili görsel	Afetlerde kronik hastalıklarda; aşı, ilaç gereksinimi, bağışıklık, beslenme, hava kirliliğinden korunma gerekliliği	Kronik hastalığı olanların dikkat etmesi gerekenler	Sağlık, yaşam ağacı ideolojisi

Tablo 34'ün afiş kısmındaki görselde temsili ağaç etrafında meyve gibi görünen renkli altı farklı görsel yer almaktadır. Her bir görsel yan anlamda açıklanan anlamları işaret etmektedir. Burada afetlerde kronik hastalıklara sahip bireylere dikkat çekilmek istenmiştir. Verilmek istenen ideoloji de sağlık ve yaşam ağacıdır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma karma yöntem yaklaşımıyla ele alınmıştır. Karma yöntem yaklaşımı hem nicel hem de nitel veri analizlerini aynı çalışmada birbirlerini tamamlayacak bir şekilde kullanılmasıdır. Çalışmanın nicel boyutunda, Deprem Bilgilendirme Platformunda yayımlanan 27 afiş içerik analiziyle incelenmiştir. Afişlerin hedef kitlesi, konuları bakımından dağılımı ve içerik dağılımları frekans ve yüzdelere üzerinden SPSS 27 programında değerlendirilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda ise afişlerin üzerindeki görsel ve dilsel öğeler Saussure'ün gösterge kuramı ve Barthes'in mit çözümlemesi çerçevesinde göstergebilimsel olarak çözümlenmiştir. Nicel bulgular, hangi temaların ön plana çıktığını tespit ederek nitel çözümlemeye yön vermiştir. Nitel çözümleme ise bu temaların toplumsal anlam üretimindeki işlevlerini derinlemesine çözümlemeye olanak sağlamıştır. Bununla birlikte çalışma, çoklu yöntemden farklı olarak karma yöntem yaklaşımına örnek teşkil etmektedir. Araştırma, 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremlerin sonrasında Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı bünyesinde oluşturulan ve Deprem Bilgilendirme Platformunda yayımlanan afişlerin kriz iletişimi bağlamında incelenmesiyle, afet dönemlerinde görsel materyal kullanımının hem bilgilendirme hem de toplumsal anlam üretimi açısından oldukça önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Araştırma, gerçekleştirilen görsel materyal analizle literatüre katkı sağlayarak, kriz dönemlerinde afişlerin sadece bilgilendirme amacı olmadığını; aynı zamanda toplumsal duyguları da yönlendiren, güven duygusunu pekiştiren ve dayanışmayı teşvik eden bir iletişim aracı olduğunu göstermiştir.

İçerik analizi bulguları incelendiğinde, afişlerin en çok hastalıklar, dayanışma, iş sağlığı ve güvenliği ile soğuk hava koşullarına odaklandığını göstermiştir. Halk sağlığına yönelik afişlerde özellikle hastalıkların belirtileri ve korunma yöntemleri, aşı uygulamaları, temiz su kullanımı, anne sütünün önemi, çocuk ve yaşlı bireylerin korunması gibi temalar öne çıkarken; sağlık çalışanlarına yönelik afişlerde deprem sonrası müdahale süreçleri ve dayanışma ön plana çıkmıştır.

Göstergebilimsel çözümleme ise bu temaların yalnızca bilgilendirme işlevini gerçekleştirmediğini, aynı zamanda toplumsal mitleri yeniden ürettiğini ortaya koymuştur. Sağlık çalışanlarına yönelik afişlerde “birlikten kuvvet doğar” ve “biz yanınızdayız” mesajı ve “tedbir alınmazsa risklerle karşılaşılabilceği” fikri öne çıkarken; halk sağlığına yönelik afişlerde yardımlaşma, hijyen, temiz su, aşı, kronik hastalıklarla mücadele, soğuktan korunma, bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve yaşlılarla dayanışma gibi konular toplumsal dayanışma bağlamında anlam kazanmıştır. Bu bulgular, afişlerin kriz iletişiminde yalnızca bilgi aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda güven, dayanışma ve ortak sorumluluk mitlerini pekiştirdiğini göstermektedir.

Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen yıkıcı deprem sonrası Sağlık Bakanlığı bünyesinde Deprem Bilgilendirme Platformunun kurulması, reaktif planlama yapıldığını göstermektedir. Çünkü afişler deprem sonrası ortaya çıkan ihtiyaçlara yanıt vermek üzere oluşturulmuştur. Bunun yanında, halk sağlığına yönelik afişlerde proaktif öğelerin yer aldığını da söylemek doğru olacaktır. Kriz iletişiminin sadece tepki verme boyutunda değil, aynı zamanda önleme boyutunu da içerdği aktarılabilmektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Kriz iletişiminde afişlerde kullanılan kültürel kodlar ve afişlerin toplumsal dinamiklere özel biçimde tasarlanması, mesajların etkinliğini artırması noktasında değer taşımaktadır.
- Kamu kurumlarının afet iletişim stratejilerinde görsel materyallerin sistematik bir çerçevede planlanması hem bilgilendirme hem de toplumsal dayanışmayı güçlendirme açısından kritik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma bulguları gösteriyor ki afet iletişiminde görsel materyaller yalnızca bilgi aktarımında değil, aynı zamanda toplumun psikolojisini yönlendirme işlevini de yerine getirmektedir. Bu durum, krizi dönemlerinde görsel iletişimin de sözlü ve yazılı iletişim kadar güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Kullanılan renkler, semboller ve görsel metaforlar, toplumsal dayanışma ve güven duygusunu pekiştirme noktasında kritik bir role sahiptir. Ayrıca kullanılan görsel materyallerin etkisi kültürel bağlamla ilişkilidir; farklı topluluklarda aynı görsel öğeler farklı anlamlar taşıyabilmektedir. Bu nedenle, afişler tasarlanırken toplumun dinamiğine uygun, kültürel duyarlılık ve yerel bağlamın dikkate alınması gerekmektedir.

Bulguların literatürle ilişkisine baktığımızda:

- İçerik analizi bulguları, afişlerin en çok **hastalıklar, iş sağlığı ve güvenliği, soğuk hava koşulları, dayanışma** temalarında yoğunlaştığını göstermektedir. Bu durum, kriz iletişimi literatüründe afet sonrası halk sağlığına yönelik bilgilendirme materyallerinin öncelikli olduğunu ortaya koyan çalışmalarla uyum taşımaktadır.
- Halk sağlığına yönelik afişlerde **ası, anne sütünün önemi ve temiz su kullanımı** gibi konuların öne çıkması, afet sonrası bulaşıcı hastalık riskine dikkat çeken araştırmalarla örtüşmektedir.
- Sağlık çalışanlarına yönelik afişlerde **dayanışma ve deprem sonrası müdahale** temasının baskın olması, kriz dönemlerinde sağlık çalışanlarının motivasyon ve dayanışma ihtiyacını vurgulayan literatürle paralellik göstermektedir.

Göstergebilimsel katkıya baktığımızda:

- Göstergebilimsel çözümleme, afişlerde kullanılan görsel öğelerin sadece bilgilendirme işlevine sahip olmadığını, aynı zamanda toplumsal birlik unsurunu yeniden ürettiğini ortaya koymuştur.
- Bu bulgu, Barthes'in mit çözümlemesi bağlamında kriz iletişiminde görsel materyallerin ideolojik işlevini desteklediğini göstermektedir.

Çalışmanın katkısına baktığımızda:

- Çalışma, kriz iletişimi literatüründe görsel materyallerin karma yöntemle incelenmesine örnek teşkil etmektedir.
- Nicel bulgular (konu dağılımı, hedef kitlesi, içeriği) ile nitel bulguların (görsel anlam üretimi) uyumu, afişlerin hem bilgilendirme işlevini hem de toplumsal anlam üretimini açıklamaktadır.
- Bu yönüyle çalışma, afet iletişimi uygulamalarına yönelik hem teorik hem pratik katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma deprem sonrası kriz iletişiminde görsel materyallerin hem bilgilendirme işlevine katkı sağladığını hem de toplumsal anlam üretimi açısından kritik bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Araştırma, sadece deprem sonrası sağlık çalışanlara yönelik afişler ve halk sağlığına yönelik afişlerle sınırlı kalmış, görsel materyallerin hedef kitle üzerindeki gerçek etkilerini ölçmemiştir. Bu durum da araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Bu araştırma, görsel materyallerin afet iletişimindeki rolünü ortaya koysa da daha geniş ve kapsamlı çalışmalarla desteklenmelidir. Gelecek araştırmalarda:

- Farklı afet türlerinde (yangın, sel, pandemi vb.) kullanılan görsel materyallerin karşılaştırmalı analizi gerçekleştirilebilir.
- Dijital medya ve sosyal ağlarda kullanılan görsel içeriklerin kriz iletişimindeki etkisi incelenebilir.
- Görsel materyallerin hedef kitle üzerindeki psikolojik etkilerini ölçmeye yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Uluslararası karşılaştırmalarla farklı kültürlerde görsel iletişim stratejilerinin benzerlik ve farklılıkları ortaya konulabilir.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur. (Birden fazla yazar varsa doldurulacaktır)

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti hâlinde Avrasya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkısı: Yazarların katkısı aşağıdaki gibidir; (Birden fazla yazar varsa doldurulacaktır)

Giriş: 1. yazar

Literatür: 1. yazar

Metodoloji: 1. yazar

Sonuç: 1. yazar

1. yazarın katkı oranı: %100

Conflict of Interest: The authors declare that they have no competing interests. (To be filled if there is more than one author)

Ethical Approval: The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the case of a contrary situation, Avrasya University Journal of Social and Humanity Sciences has no responsibility, and all responsibility belongs to the study's authors.

Author Contributions: author contributions are below; (To be filled if there is more than one author)

Introduction: 1. author

Literature: 1. author

Methodology: 1. author

Conclusion: 1. author

1st author's contribution rate: %100

Kaynakça

- Akar, F. (2021). Kriz Yönetiminde Proaktif ve Reaktif Yaklaşım: Covid-19 Krizi Üzerine Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 45, 244-259. <https://doi.org/10.52642/susbed.899311>
- Barthes, R. (1991). *Mythologies* (25. bs). New York: The Noonday Press.
- Bircan, U. (2015). Saussure'de dil, dilbilim ve göstergebilim. *Sosyal bilimler araştırma dergisi*, 13(25), 43-66.
- Careem, M., De Silva, C., De Silva, R., Raschid, L., & Weerawarana, S. (2006). Sahana: Overview of a Disaster Management System. *2006 International Conference on Information and Automation*, 361-366. <https://doi.org/10.1109/ICINFA.2006.374152>
- Cevizci, A. (2014). *Felsefe Sözlüğü* (4. bs). İstanbul: Say Yayınları.
- Coombs, W. T. (2014). *Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding*. Sage.
- Cronan, K. (1998). Foundations of Emergency Management. *The Australian Journal of Emergency Management*, 13(1), 20-23. <https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/informit.404390782429880>
- Demirtaş, H. (2000). Kriz Yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 23(23), 353-373.
- Ersöz, D. D. (2022). *Kriz İletişimi Bağlamında Covid-19 Salgını Sürecinde Markaların Reklam Stratejileri Üzerine Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi]. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Fearn-Banks, K. (2016). *Crisis Communications: A Casebook Approach* (5. bs). New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315684857>
- Felekoğlu, B., & Taşan, S. Ö. (2017). İş İle İlgili Kas İskelet Sistemi Rahatsızlıklarına Yönelik Ergonomik Risk Değerlendirme: Reaktif/Proaktif Bütünleşik Bir Sistemik Yaklaşım. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 32(3), 777-793. <https://doi.org/10.17341/gazimmfd.337625>
- Fink, S. (1986). *Crisis Management: Planning for the Inevitable*. American Management Association, New York: Amacom.
- Gemalmaz, M. S. (1991). Olağanüstü Rejim Standartları. *BDS Yayınları, İstanbul*.
- Gökalp, G. G. (1998). Göstergebilim Açısından Bir Şiir Değerlendirmesi: Bir Sözlükte Kitap Adları. *Dursun Yıldırım Armağanı, Ankara*, 363-378. https://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/gonca_gokalp_gostergebilim_acisinden_bir_siir_degerlendirmesi.pdf
- Guiraud, P. (2016). Göstergebilim. Ankara İmge Kitabevi.
- Gülgün, B. S. (2011). *Halk Sağlığı Krizlerinde Kriz İletişimi ve Kriz Haberciliği: Örnek Olay A/H1N1 (Domuz Gribi) Pandemisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hermann, C. F. (1963). Some Consequences of Crisis Which Limit the Viability of Organizations. *Administrative Science Quarterly*, 61-82. <https://doi.org/10.2307/2390887>
- Kernisky, D. A. (1997). Proactive Crisis Management and Ethical Discourse: Dow Chemical's Issues Management Bulletins 1979-1990. *Journal of Business Ethics*, 16, 843-853. <https://doi.org/10.1023/A:1017901501108>
- Leigh, D. (2009). *SWOT Analysis Handbook of Improving Performance in the Workplace*. John Wiley & Sons, Ltd.

- Milburn, T. W., Schuler, R. S., & Watman, K. H. (1983). Organizational Crisis. Part I: Definition and Conceptualization. *Human Relations*, 36(12), 1141-1160. <https://doi.org/10.1177/001872678303601205>
- Özdevecioğlu, M. (2002). Krizin İşletmelerin Yönetimsel ve Örgütsel Yapısı Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Kayseri Sanayi İşletmelerinde Yapılan Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19, 93-114.
- Özey, R. (2011). *Afetler Coğrafyası*. Aktif Yayınevi, İstanbul.
- Plano Clark, V. L. (2017). Mixed methods research. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 305-306. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262619>
- Samejima, M., Shimizu, Y., Akiyoshi, M., & Komoda, N. (2006). Swot Analysis Support Tool for Verification of Business Strategy. *2006 IEEE International Conference on Computational Cybernetics*, 1-4. <https://doi.org/10.1109/ICCCYB.2006.305700>
- Saussure, De F. (1998). Genel Dilbilim Dersleri. (Çev: Berke Vardar). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Saussure, De F. (2001). Genel Dilbilim Dersleri, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Seymen, O. A., Bolat, T., & Çeken, H. (2004). Turizm İşletmelerinde Krizler, Etkileri ve Krizden Çıkış: Kriz Yönetimi. *Verimlilik Dergisi*, 2, 105-140.
- Shaluf, I. M., Ahmadun, F. L. R., & Mat Said, A. (2003). A Review of Disaster and Crisis. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 12(1), 24-32.
- Singh, S. R., Kundu, S. C., & Singh, S. (2008). *Disaster Management*. New York: Adhyayan Publishers & Distributors.
- Şahin, C., & Sipahioğlu, Ş. (2003). *Doğal Afetler ve Türkiye* (2. bs). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Şimşek, M. Ş. (2002). *Yönetim ve Organizasyon*, Günay Ofset, Konya.
- Tağraf, H., & Arslan, N. T. (2003). Kriz Oluşum Süreci ve Kriz Yönetiminde Proaktif Yaklaşım. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 149-160.
- Tüz, M., Haşit, G., İpçioğlu, İ., & Suher, İ. K. (2013). *Kriz İletişimi ve Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- URL-1. Erişim Tarihi: 03.10.2024. <https://deprem.saglik.gov.tr/yayinlar/afisler.html>
- Uygur, E. (2001). *Krizden Krize Türkiye: 2000 Kasım ve 2001 Şubat Krizleri*. Türkiye Ekonomi Kurumu, Tartışma Metni, Nisan: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/83281/1/dp_2001-01.pdf
- Yıldırım, A. (2023). Afetlerde Dijital İletişim ve Acil Çağrı Uygulamalarının Kullanılabilirliği Üzerine Bir İnceleme: AFAD Acil Çağrı. *Trt Akademi*, 8(18), 552-573. <https://doi.org/10.37679/trta.1273910>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, A. (2003). *Afet Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.